

ประกาศสภาการพยาบาล
เรื่อง นโยบายสภาการพยาบาลเกี่ยวกับบทบาทพยาบาล
กับการให้บริการการแพทย์แผนไทย

สถานการณ์ปัจจุบัน

การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม เป็นแนวคิดที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน การบริการสุขภาพจึงได้ขยายขอบเขตโดยรวมการบริการการแพทย์แผนไทยไว้ด้วย ปัจจุบัน มีพยาบาลวิชาชีพทำงานประจำในหน่วยการแพทย์แผนไทย และมีรูปแบบการทำงานที่หลากหลายดังนี้

รูปแบบที่ ๑ ในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง มีการกำหนดตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพประจำ โดยทำหน้าที่คัดกรองผู้ป่วยเบื้องต้นก่อนเข้ารับการรักษาและบำบัดจากแพทย์แผนไทย และช่วยเหลือเมื่อผู้ป่วยมีภาวะฉุกเฉินเกิดขึ้น เช่น หัวใจหยุดเต้น หายใจลำบาก รวมทั้งการประสานกับแผนกต่างๆ ในโรงพยาบาล เพื่อการดูแลต่อเนื่องเมื่อต้องการการดูแลโดยแพทย์แผนปัจจุบันในบางราย

รูปแบบที่ ๒ สถานการณ์ในกระทรวงสาธารณสุขโดยทั่วไป พยาบาลที่ประจำในหน่วยการแพทย์แผนไทยทำหน้าที่บริหารจัดการในคลินิก จัดระบบบริการในคลินิก ระบบนัด ตรวจสอบสิทธิการรักษาพยาบาล คัดกรองผู้ป่วยก่อนเข้ารับการรักษา ให้คำแนะนำการปฏิบัติตนทั่วไป และประสานงานกับแพทย์แผนปัจจุบันในกรณีที่ต้องส่งต่อเพื่อรับการรักษา รวมถึงดูแลความเรียบร้อยทั่วไป และแก้ไขปัญหาการจัดบริการให้สะดวก รวดเร็ว คล่องตัว

รูปแบบที่ ๓ มีพยาบาลวิชาชีพชำนาญการและสำเร็จการศึกษาหลักสูตรเภสัชแพทย์ไทย (๑ ปี) ขึ้นตรงกับรองผู้อำนวยการฝ่ายการแพทย์ ทำหน้าที่หัวหน้างานแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือกนิตศุคกลางในทีมดูแลผู้ป่วยทุกกลุ่ม ส่วนมากเป็นผู้ป่วยสูงอายุ ผู้เจ็บป่วยเรื้อรังและผู้ที่ต้องการสร้างเสริมสุขภาพ ทั้งที่ส่งต่อจากแพทย์แผนปัจจุบันและเข้ามาตรวจด้วยตนเอง ทำหน้าที่คัดกรอง ชักประวัติผู้ป่วย ประเมินความเสี่ยง ภาวะซึมเศร้า ระดับความเจ็บปวดเฝ้าระวังความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นขณะทำหัตถการบำบัดการแพทย์แผนไทย เช่น เวียนศีรษะ แน่นหน้าอก เป็นต้น หากมีอาการเกิดขึ้น จะทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และส่งต่อไปยังแพทย์แผนปัจจุบัน

รูปแบบที่ ๔ มีพยาบาลวิชาชีพชำนาญการสำเร็จหลักสูตรครุฝึกแพทย์แผนไทย (๑๑๑ ชม.) หน่วยแพทย์แผนไทยจะขึ้นกับ กลุ่มงานเวชศาสตร์ฟื้นฟู โดยมีหัวหน้างานเป็นแพทย์แผนปัจจุบัน ผู้ป่วยที่มารับการฟื้นฟู ถูกส่งมาจากแพทย์เวชกรรมฟื้นฟู พยาบาลทำหน้าที่ดูแล คัดกรองผู้ป่วยเบื้องต้น ควบคุมดูแลกำกับแพทย์แผนไทย ประยุกต์ และผู้ช่วยแพทย์แผนไทย บริหารจัดการการบริการวิชาการของหน่วยทั้งหมด

รูปแบบที่ ๕ ผู้ปฏิบัติการพยาบาลชั้นสูงสาขาการพยาบาลอายุรศาสตร์-ศัลยศาสตร์ เชี่ยวชาญการดูแล ประคับประคอง ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยในผู้ป่วยมะเร็งระยะท้าย ซึ่งมีจำนวนผู้ป่วย ประมาณ ๔๐ คนที่นอนอยู่ในโรงพยาบาล ทำหน้าที่ประเมินภาวะสุขภาพ ทั้งร่างกาย จิตสังคม จิตวิญญาณ และครอบครัว ให้การดูแล และจัดการความปวดและอาการต่างๆ โดยบูรณาการการแพทย์แผนไทย การแพทย์แผนปัจจุบัน และธรรมชาติบำบัดเข้ากับการพยาบาล สอน ให้คำปรึกษาผู้ป่วยและญาตินอกจากนี้ทำหน้าที่ บริหารจัดการระบบการดูแล และสิ่งแวดล้อม สอนนักศึกษาแพทย์แผนไทยเกี่ยวกับกายวิภาค และสรีรวิทยา ของมนุษย์ การประเมินภาวะสุขภาพ การดูแลรักษาเบื้องต้น ให้ความรู้กับผู้ที่มาศึกษาดูงาน และสอน ภาควิชาปฏิบัติ เป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาพยาบาล และนักศึกษาแพทย์แผนไทยที่มาฝึกงาน ร่วมมือ และทำวิจัย เพื่อปรับปรุงสุขภาพของผู้ป่วย และญาติ

จะเห็นว่าพยาบาลที่ทำงานในหน่วยการแพทย์แผนไทย ถ้าเป็นพยาบาลวิชาชีพทั่วไปจะทำหน้าที่คัด กรอง ก่อนเข้ารับการรักษา ซึ่งในความเป็นจริงแพทย์แผนไทยจะต้องตรวจผู้มารับบริการอยู่แล้วก่อนให้การ รักษา และผู้มารับบริการเหล่านี้ส่วนหนึ่งส่งต่อมาจากแพทย์แผนปัจจุบัน เป็นผู้ช่วยเหลือตนเองได้พยาบาล เหล่านี้ทำหน้าที่จัดการคลินิกโดยทั่วไปและเป็นผู้ประสานงานซึ่งหน้าที่เหล่านี้ไม่จำเป็นต้องใช้พยาบาลวิชาชีพ

แต่ถ้าเป็นผู้ป่วย หรือผู้ที่มีข้อจำกัดในการดูแลตนเอง ซึ่งต้องการการพยาบาล พยาบาลสามารถบูรณา การการพยาบาลร่วมกับการรักษาทางการแพทย์แผนไทยและหากพยาบาลวิชาชีพได้รับการศึกษาทาง การแพทย์แผนไทยเพิ่มเติม สามารถทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ให้บริการการพยาบาลและการแพทย์แผนไทยด้วย โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ป่วยเรื้อรัง และผู้สูงอายุ ผู้ป่วยระยะท้าย บริหารจัดการ ควบคุมคุณภาพบริการ รวมทั้ง สอน นักศึกษาพยาบาล นักศึกษาแพทย์แผนไทย แพทย์ หรือ ผู้ช่วยแพทย์แผนไทยในเรื่องการพยาบาล

การแพทย์แผนไทยเป็นวิชาชีพที่มีพระราชบัญญัติเฉพาะ มีหลักสูตรการแพทย์แผนไทยในระดับ ปริญญาตรี และโทในมหาวิทยาลัยต่างๆหลายแห่ง ดังนั้นผู้ที่ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยต้องมีใบ ประกอบวิชาชีพเฉพาะ และมีได้อยู่ในขอบเขตของการพยาบาล

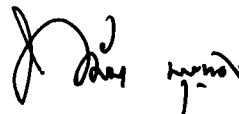
ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ (๒) แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. ๒๕๒๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๐ คณะกรรมการสภาการพยาบาลจึงได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๘ เห็นควรประกาศนโยบายสภาการพยาบาลเกี่ยวกับบทบาทพยาบาลกับการให้บริการการแพทย์แผนไทย ดังนี้

นโยบายสภาการพยาบาลเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย

๑. วิชาชีพการพยาบาลสนับสนุนการใช้การแพทย์แผนไทยในการดูแลสุขภาพ และยินดีทำงานร่วมกับ แพทย์แผนไทย เช่นเดียวกับที่พยาบาลทำงานร่วมกับวิชาชีพสุขภาพอื่นเพื่อให้การบริการสุขภาพแบบ องค์กรรวม
๒. การช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรคตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ หมายถึง การรักษาโรคของแพทย์แผนปัจจุบัน และหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเน้นการพยาบาลที่ เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนปัจจุบัน ดังนั้น การช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรค จึงมิได้รวมถึง การช่วยเหลือแพทย์แผนไทยในการรักษาโรค

๓. พยาบาลเวชปฏิบัติ ตรวจ คัดกรอง และรักษาโรคเบื้องต้น ในสถานบริการสุขภาพในระดับต่างๆ สามารถให้ยาสมุนไพรตามบัญชียาหลัก หากผู้ป่วยต้องการรักษาทางด้านแพทย์แผนไทย สามารถส่งต่อไปยังแผนกแพทย์แผนไทยได้
๔. หากพยาบาลจะให้บริการการแพทย์แผนไทย สามารถไปศึกษาต่อการแพทย์แผนไทยได้ แต่มิได้เป็นช่องทางที่ก้าวสู่ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางการพยาบาลเฉพาะสาขา หรือเฉพาะทาง เนื่องจากการแพทย์แผนไทยเป็นอีกวิชาชีพหนึ่ง
๕. สภาการพยาบาลกำหนดสาขาความเชี่ยวชาญทางการพยาบาลไว้ชัดเจนเพื่อเป็นบันไดความก้าวหน้าในวิชาชีพและพยาบาลจึงสามารถให้บริการร่วมกับงานแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก โดยใช้หลักการพยาบาลแบบองค์รวม ผสมกับความเชี่ยวชาญตามสาขา ในการให้บริการในกลุ่มผู้ป่วยหรือผู้รับบริการต่างๆ เช่น ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยระยะสุดท้ายของชีวิต
๖. การทำหน้าที่เป็นผู้บริหารในคลินิกแพทย์แผนไทยเป็นการมอบหมายงานภายในของแต่ละองค์กร ไม่นับว่าเป็นการบริหารงานทางการพยาบาล

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศรี บุญทอง)

นายกสภาการพยาบาล